

**Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»
Кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи**

**НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Соціально-педагогічна робота з різними
типами сімей»
підготовки магістрів
спеціальності 8.01010601 Соціальна педагогіка**

Слов'янськ - 2015

Вступ

Навчальна програма вивчення дисципліни «Соціально-педагогічна робота з різними типами сімей» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістрів спеціальності 8.01010601 «Соціальна педагогіка».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є процес соціально-педагогічної роботи з різними типами сімей.

Міждисциплінарні зв'язки: програма побудована за вимогами кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищих навчальних закладах та узгоджена з примірною «структурою програми навчального курсу» (за вимогами ECTS), затвердженою МОН України лист №14/18, 2-715 від 09.04.2004 р., і є самостійною дисципліною, що дає можливість визначити змістові модулі навчання з кожної дисципліни, узгоджувати кредитні системи оцінювання досягнень здобувачів вищої освіти і забезпечена зовнішніми та внутрішніми державними та громадськими системами контролю якості освіти. Курс соціально-педагогічної роботи з різними типами сімей пов'язаний з курсами, «Соціальна педагогіка», «Теорія виховання», «Педагогіка», «Технології соціально-педагогічної діяльності».

Програма навчальної дисципліни містить такий змістовий модуль:

1. Теорія і практика соціально-педагогічної роботи з різними типами сімей

1. Мета й завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою навчальної дисципліни «Соціально-педагогічна робота з різними типами сімей» є допомога здобувачам вищої освіти у вивченні теоретичних та практичних основ соціально-педагогічної роботи з різними типами сімей, з урахуванням сучасної соціально-економічної ситуації; досвіду вітчизняної та світової соціально-педагогічної практики; допомога у вивченні теоретичних і практичних аспектів діяльності державних та недержавних організацій в проблемі раціонального здійснення соціально-педагогічної роботи з різними типами сімей.

1.2. Основні завдання курсу:

- ознайомити здобувачів вищої освіти з особливостями державної політики України щодо роботи з різними типами сімей;
- показати організаційні засади роботи служб у справах дітей, притулків для дітей та центрів соціально-психологічної реабілітації кризових сімей;
- висвітлити основні етапи роботи з різними типами сімей;
- обґрунтувати упровадження інноваційних технологій роботи з різними типами сімей;
- дати знання, необхідні для підготовки дитини в сім'ї до зміни середовища та самостійного життя тощо.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти повинні **знати:**

- соціальну роботу з різними типами сімей як соціально-педагогічна проблема;

- правове забезпечення соціальної реінтеграції громадян;
- облік та реєстрація неблагополучних сімей;
- напрями соціальної роботи з різними типами сімей.

У результаті опанування матеріалом курсу здобувачі вищої освіти повинні **уміти:**

- організовувати соціальну роботу з різними типами сімей;
- реалізовувати правове забезпечення дітей у неблагополучних сім'ях;
- вести облік та реєстрацію неблагополучних сімей;
- реалізовувати напрями соціальної роботи з різними типами сімей.

На вивчення навчальної дисципліни відведено 108 годин / 3 кредити ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. Теорія і практика соціально-педагогічної роботи з різними типами сімей

Тема 1. Соціально-педагогічна робота з асоціальними сім'ями

Мета і завдання соціально-педагогічної роботи з асоціальною сім'єю. Принципи соціально-педагогічної роботи з асоціальною сім'єю. Моделі допомоги сім'ї (педагогічна, соціальна, психологічна, діагностична, медична). Соціально-педагогічна діяльність з сім'єю алкоголіків. Сутність соціально-педагогічних методів у роботі з асоціальною сім'єю. Соціально-педагогічна робота з сім'єю наркомана. Технології роботи з асоціальною сім'єю. Види соціально-педагогічної діяльності з асоціальною сім'єю.

Тема 2. Методика роботи з сім'ями, які виховують дітей з обмеженими можливостями

Проблеми сімей, які виховують дітей з обмеженими можливостями. Головні завдання соціально-педагогічної роботи з сім'єю, яка виховує дитину з обмеженими можливостями. Показники соціально-рольової адаптації: 1) ставленням до дитини; 2) реабілітаційною активністю сім'ї; 3) реабілітаційною культурою сім'ї. Когнітивний, аксіологічний, праксіологічний компоненти реабілітаційної культури сім'ї дитини з особливими потребами. Кризово-інтервентна і проблемно-орієнтована моделі роботи з клієнтами з обмеженими можливостями. Психосоціальна модель взаємодії з клієнтом. Специфіка патронажу як форми роботи із сім'єю. Етапи патронажу. Консультування сім'ї, яка виховує дитину з обмеженими можливостями. Форми роботи з сім'єю, яка виховує дитину з обмеженими можливостями.

Тема 3. Технологія роботи з молодю сім'єю

Визначення поняття молода сім'я. Основні соціально-педагогічні проблеми молоді сім'ї. Напрямки роботи центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді з молодю сім'єю. Форми та методи роботи з молодю сім'єю.

Тема 4. Робота з сім'єю, яка є фактором дезадаптації дитини

Групи чинників ризику розвитку сім'ї. Типи сімей, котрі оказують десоціалізуючий вплив на дитину. Ставлення батьків до виховання дітей у сім'ях „групи ризику”. Що включає робота соціального педагога з проблемною, некомпетентною сім'єю? Напрями діяльності соціального педагога з сім'єю, яка є фактором дезадаптації дитини.

Тема 5. Соціально-педагогічна діяльність з багатодітною сім'єю

Сутність типології сучасних багатодітних сімей. Основні проблеми багатодітних сімей. Зміст адаптаційної, корекційної роботи соціального педагога з багатодітними сім'ями. Роль соціальної терапії в роботі з багатодітними сім'ями. Профілактичні заходи в роботі з багатодітними сім'ями. Сенс соціально-педагогічного патронажу у роботі з багатодітними сім'ями.

Тема 6. Методика роботи з неблагополучною сім'єю

Основні проблеми, притаманні неблагополучній сім'ї. Сутність проблем дитини з неблагополучною сім'ї. Вплив неблагополучної сім'ї на розвиток дитини? Напрями діяльності соціального педагога з неблагополучною сім'єю. Етапи роботи соціального педагога з неблагополучною сім'єю.

Тема 7. Організація та технології роботи з сім'ями мігрантів та біженців

Визначення понять „мігранти”, „біженці”. Основні типи міграцій, що існують на сьогоднішній день. Причини, що сприяють міграційним процесам. Вплив міграції на сім'ю та виховання дітей. Технології соціально-педагогічної роботи у роботі з мігрантами.

Тема 8. Зміст соціально-педагогічної діяльності з прийомними сім'ями

Визначення поняття „приймна сім'я”. Етапи створення та функціонування прийомної сім'ї. Зміст соціально-педагогічної роботи з прийомною сім'єю. Соціальний супровід. Технологія соціального супроводу прийомної сім'ї.

Тема 9. Сутність соціально-педагогічної роботи з сім'ями військовозобов'язаних

Специфіка військової служби. Основні проблеми основних категорій

військовослужбовців та їх сімей. Основні цілі та завдання соціально-педагогічної роботи з військовослужбовцями та їх сім'ями. Сутність технологій соціально-педагогічної роботи з військовослужбовцями та їх сім'ями. Найбільш вживані форми соціально-педагогічної роботи з військовослужбовцями та їх сім'ями. Актуальність соціально-педагогічної роботи з військовослужбовцями та їх сім'ями.

3. Рекомендована література

Базова література:

1. Алексєєнко Т. Ф. Умови сучасного сімейного виховання: Наук.-метод. посіб. / Т. Ф. Алексєєнко. – К. : Логос, 2000. – 287 с.
2. Алексєєнко Т. Ф. Педагогічні проблеми молодії сім'ї. Навч. посіб. / Т. Ф. Алексєєнко. – К. : ІЗМН, 2007. – 256 с.
3. Батищева Г. О., Зайцева З. Г. Робота соціальних служб для молоді з молодією сім'єю (метод. рекомендації) / Г. О. Батищева, З. Г. Зайцева. – К. : А.Л.Д., 1996. – 100 с.
4. Батьки і діти: соціальне самопочуття дітей в українських сім'ях / Г. В. Святненко, Л. С. Волинець та ін. – К. : Логос, 2000. – 92 с.
5. Безпалько О., Едель С. Підготовка волонтерів до роботи з дітьми обмежених функціональних можливостей. Методичні рекомендації / О. Безпалько, С. Едель. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2001. – 78 с.
6. Виховання дітей з особливими потребами в сім'ї / Упоряд. І. Б. Іванова. – К. : УДЦССМ, 1998. – 176 с.
7. Гуров В. Н. Социальная работа школы с семьей / В. Н. Гуров. – М. : Педагогическое общество России, 2003. – 218 с.
8. Журбицька Т. С. Молода сім'я / Т. С. Жирицька. – К. : Педагогіка, 1985. – 217 с.
9. Зайцева З. Г., Трубавіна І. М. Соціальна підтримка сім'ї. Комплексні програми центрів ССМ / З. Г. Зайцева, І. М. Трубавіна. – К. : УДЦССМ, 2001. – 217 с.
10. Кочубей А. Визит в семью или практика работы с семьями / А. Кочубей, Н. Умарова. – Псков, 2002. – 217 с.
11. Методичний посібник по проведенню тренінг-курсу для соціальних працівників з питань підбору, підготовки та соціального супроводу прийомних батьків / О. О. Яременко, Н. М. Комарова, Г. М. Бевз, Л. С. Волинець та ін. – К. : Український ін-т соц. досліджень, 2000. – 128 с.
12. Приймна сім'я: методика створення і соціального супроводу: Науково-методичний посібник / Г. М. Бевз, В. О. Кузьминський, О. І. Нескучасва та ін. – К. : Центр стратегічної підтримки. – 2003. – 92 с.
13. Словник-довідник для соціальних педагогів та соціальних працівників / За заг. ред. Капської А. Й. – К. : Логос, 2000. – 260 с.
14. Створення та функціонування прийомних сімей: Навч. посіб. для державних службовців / О. О. Яременко, Н. М. Комарова,

- Л. С. Волинець, І. В. Пеша. – К. : Український ін-т соц. досліджень, 2000. – 128 с.
15. Школа молодих батьків / Т. Алексеєнко, В. Постовий. – К. : Логос, 2011. – 218 с.

Допоміжна література:

1. Бевз Г. М. Соціально-психологічні чинники побудови організаційної структури центру професійної підтримки прийомних сімей / Г. М. Бевз // Соціальна робота в Україні: теорія і практика. – 2005. – № 3. – С. 17 – 29.
2. Вовчик-Блакитна М. В. Підготовка молоді до сімейного життя / М. В. Вовчик-Блакитна. – К. : Педагогіка, 1984. – 48 с.
3. Державна доповідь про становище дітей в Україні (за підсумками 2003 р.) “Проблеми безпритульності та бездоглядності дітей”. - К.: Державний інститут проблем сім’ї та молоді, 2004. - 195 с.
4. Зайцева З. Г., Трубавіна І. М. Соціальна підтримка сім’ї. Комплексні програми центрів ССМ / З. Г. Зайцева, І. М. Трубавіна. – К. : УДЦССМ, 2001. – 217 с.
5. Інновації у соціальних службах / За ред. Семигіної Т.В. - К.: Пульсари, 2002.-94 с.
6. Козорів Л. Попередження суїциду та насильства у сім’ї / Л. Козорів // Соціальний педагог. – 2009. – № 7 (31) липень. – С. 17 – 23.
7. Котырло В. К. Молодой семье о воспитании детей / В. К. Котырло. – К. : Знання, 1981. – 214 с.
8. Кочубей А. Визит в семью или практика работы с семьями / А. Кочубей, Н. Умарова. – Псков, 2002. – 217 с.
9. Медіна Т. Молода сім’я як об’єкт соціальної політики держави / Т. Медіна // Соціальна політика і соціальна робота. – 2000. – № 1. – С. 13 – 24.
10. Представництво інтересів соціально вразливих дітей та сімей: Навч. посібник / За ред. Т.В. Семигіної. - К.: Четверта хвиля, 2004. -214с.
11. Соціальний супровід сімей, які опинилися в складних життєвих обставинах: навчально-тренінговий модуль із підготовки спеціалістів центрів соціальних служб для сім’ї, дітей та молоді / За ред. Зверєвої І.Д., Петрочко Ж.В. - К.: Держсоцслужба, 2007 - 300 с. (с. 48-53; 73-86).

4.Форма підсумкового контролю успішності навчання: залік (9 семестр)

5. Засоби діагностики успішності навчання:
поточне тестування здійснюється за кожною темою змістових модулів.